

tum exceptis, quas eidem Apostolicae Sedi speciali modo reservatas declaravimus.

Decernentes has Litteras, atque omnia et singula, quae in eis constituta ac decreta sunt, omnesque et singulas, quae in eisdem factae sunt ex anterioribus Constitutionibus Praedecessorum Nostrorum, atque etiam Nostris, aut ex aliis sacris Canonibus quibuscumque, etiam Conciliorum Generalium, et ipsius Tridentini, mutationes, derogationes, suppressiones atque abrogationes, ratas et firmas, ac respective rata atque firma esse et fore, suosque plenarios et integros effectus obtinere debere, ac reapse obtinere; sicque et non aliter in praemissis per quoscumque Iudices Ordinarios, et Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, ac Apostolicae Sedis Nuntios, ac quosvis alios quacumque praecipua, ac potestate fungentes et functuros, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, et irritum atque inane esse ac fore quidquid super his a quoquam quavis auctoritate, etiam praetextu cuiuslibet privilegii aut consuetudinis inductae vel inducendae, quam abusum esse declaramus, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus praemissis, aliisque quibuslibet ordinationibus, constitutionibus, privilegiis, etiam speciali et individua mentione dignis, nec non consuetudinibus quibusvis, etiam immemorabilibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostrae Constitutionis, Ordinationis, limitationis, suppressionis, derogationis, voluntatis, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare

praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei et Beatorum Petri et Pauli, Apostolorum eius, se noverit incursum.

Datum Romae apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicae millesimo octingentesimo sexagesimo nono, quarto Idus Octobris, Pontificatus nostri anno vicesimo quarto.

XXXIV.

S. Congregationis Fidei Propagandae praepositae instructio de sacrosancto Missae sacrificio bis in die celebrando, cum adnexa instructione S. R. C. 11 Martii 1858 de Sacerdote bis Missam eadem die celebrante. - 24 Maii 1870.

1. Facultas bis in die Missam celebrandi, qua Missionum Ordinarios solet Sancta Sedes insignire, ut et ipsi Missionariis suis eam communicent, non pauca dubia excitavit, quae Sacrae huic Congregationi ab iisdem sunt proposita. Huiusmodi dubiorum ratio ex ipso clausularum rigore petitur, quae Alexandri VII iussu Formularum articulo, qui de hac agit facultate, adiectae sunt¹. Quamobrem opportunum visum est.

¹ En dictus articulus ut prostat in facultatum Formulis a S. C. con-
cedi solitis: « Celebrandi bis in die, si necessitas urgeat, ita tamen ut
in prima Missa non sumpserit ablutioem . . . Caveat vero, ne praedi-
cta facultate seu dispensatione celebrandi bis in die aliter quam ex
gravissimis causis et rarissime utatur, in quo graviter eius conscientia
oneratur. Quod si hanc eandem facultatem alteri Sacerdoti iuxta pote-
statem inferius apponendam communicare, aut causas ea utendi alicui,
qui a S. Sede hanc dumtaxat obtinuerit, approbare visum fuerit, serio
ipsius conscientiae iniungitur, ut paucis dumtaxat, iisque maturioris pruden-
tiae ac zeli, et qui absolute necessarii sunt, nec pro quolibet loco,
sed ubi gravis necessitas tulerit et ad breve tempus eandem commu-
nicet, aut respective causas approbet. »

in praesenti hac Instructione colligere communiore regulas ac principia, quae in memoratae facultatis usu prae oculis sunt habenda.

2. Nemo ignorat, ex regula generali iuxta vigentem Ecclesiae disciplinam, licere Sacerdotibus semel tantum in die. S. Sacrificium litare. Sic statuit Innocentius III¹: « Respondemus, quod excepto die Nativitatis Dominicae, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die unam Missam solummodo celebrare ».

3. In casu ergo necessitatis permittitur Sacerdotibus Missae iteratio eodem die. Id tamen debet intelligi, uti ex ipsis Formularum verbis dignoscitur, de venia celebrandi duas tantum Missas, quamvis graves concurrerent causae, quae maiorem numerum celebrare suaderent. Postulavit olim Praefectus Missionis Capucinarum Tuneti, an uno eodemque die, si necessitas urgeat, plures quam duas Missas celebrare potuisset, propterea quod omnes eius Missionarii in carceres coniecti erant. Atque S. Congregatio generalis Fidei propagandae praeposita, die 7 Augusti 1684, respondit: *non posse vigore facultatum celebrare ultra duas Missas*. Quod iampridem responsum fuerat in generali Congregatione habita coram Sanctissimo die 17 Februarii 1648; namque exposito abusu, qui invaluerat inter Sacerdotes captivitate detentos in Algeria, celebrandi tres Missas, « SS^{mus}... iussit per dictum Praefectum (Algeriae) praecipui nomine Sanctitatis Suae Sacerdotibus... quod cum Sedes Apostolica in facultatibus Missionariorum potestatem seu licentiam concesserit celebrandi bis in die, ubi necessitas id exegerit, ne deinceps

¹ Cap. Consultis de celebratione Missarum.

ultra duas Missas celebrent ». Idem fuit repetitum annis 1818 et 1820 Praefecto Apostolico Tuneti.

4. Necessitas ergo est unicus titulus ex quo facultas Sacerdotibus fit duas dicendi Missas. Imprimis tamen expedit cum Verricelli¹ animadvertere, quod « haec necessitas non est desumenda ex parte inopiae Sacerdotum, sed ex parte necessitatis spiritualis populi, et raritate Sacerdotum ». Quo posito principio, facile est quasdam negativas regulas eruere de usu facultatis, de qua agitur.

5. Ac primo quidem evidens est, haud recte sentire qui diceret, posse Missam iterari diebus festis suppressis, in quibus populus Missam audire non tenetur, quemadmodum monuit S. Congregatio, anno 1837, hisce verbis: « *Re mature perpensa, ex ipsius formulae verbis satis clare patuit, non posse facultates ad abrogatas festivitates extendi. Cum enim in memorata formula declaratur, facultatem valere si necessitas urgeat, sequitur, ex eo unice titulo, quod dies illi festi olim fuerint, non posse Missam bis ab eodem Sacerdote celebrari.* »

6. Secundo. Pariter interdicta est Missae iteratio in eorum commodum, qui vellent praecepto audiendi Missam satisfacere in suis privatis capellis. Enarraverat anno 1842 Vicarius Apostolicus Limburgensis consuetudinem in suo Vicariatu inolitam permittendi Missae iterationem in castris magnalorum; quum autem non putaret, his in adiunctis eam necessitatem esse, quae a Formulis exigitur, petiit, tum ratione consuetudinis, tum moralis utilitatis, quae inde proveniebat, ut sibi auctoritas fieret id permittendi. At S. Congregatio In-

¹ De Apost. Missionibus Tit. IV, Quaest. 98, Dub. 18, n. 207.

quisitionis iudicavit, *iuxta exposita non expedire*. Quumque subiunxisset Vicarius Apostolicus, nonnullos Sacerdotes ex praehabita facultate ab eius Praedecessore iterationem Missae prosequi, Suprema S. Congregatio decrevit, *facultatem esse revocandam, quatenus Vicarius Apostolicus Limburgensis prudenter id fieri posse existimet*.

7. *Tertio*. Ex huiusmodi Resolutionibus inferitur, consuetudinem non esse titulum sufficientem, ut idem Sacerdos offerre bis possit uno eodemque die S. Sacrificium. Quod etiam consonat cum eo quod docuit Benedictus XIV, in Const. *Declarasti Nobis*, data die 16 Martii 1746, ad Episcopum Oscensem in Aragonia. « *Solum inquirimus, Pontifex ait, utrum ea consuetudo rationem praescriptionis aut praesumptionis sibi comparavit, et utrumque falsum et alienum iudicamus* ». Et ad praescriptionem quod attinet, inquit: « *Si etenim iuxta civiles leges sanctae res praescribi non possunt, absonum undique est asserere, fuisse per praescriptionem aliquid obtentum vel requisitum, quod adversetur sanctionibus universalibus Ecclesiae, quarum observantiam S. Concilium Trid. in Missarum celebratione Sacerdotibus omnibus praecipit* ». De praesumptione autem subiungit: « *Sed, ceteris praetermissis, subditimus, haec intelligi posse de illis privilegiis, quae impetrari potuissent a Sede Apostolica, si quis ea postulasset; non vero de iis, quae cum postulatur, negari omnino consueverunt, ne praesumptio plus habeat roboris et momenti quam veritas* ». Inde est, quod S. Congregatio, quum cognoverit aliquo in loco inolevisse consuetudinem iterandi Missam sine necessitate, non omisit eiusmodi reprobare consuetudinem tamquam abusum, zelum Episcoporum excitans ad eam eliminandam.

8. *Quarto*. Nec etiam Presbyterorum paupertas Missae iterationem, ut ex Verricelli¹ indicatum est, valet probare. Quidam Hiberniae Archiepiscopus anno 1688 petiit: « *Num ex sola paupertatis causa possint Regulares duas Missas diebus festis celebrare in privatis domibus, quamquam omnes paroeciae et conventus proprias ecclesias et capellas habeant* ». S. Congregationis Responsum negativum fuit: quumque relatum esset in particularibus Congregationibus de Propaganda Fide habitis, tum die 7 Martii 1743, tum die 28 Iulii 1750, eiusmodi abusum in Hibernia adhuc vigere, quia multi Sacerdotes utebantur facultate iterandi Missam non alia de causa nisi ut pinguiores elemosynas perciperent, atque inde commodius se sustentarent, Eñi Patres decreverunt: « *Graviter moncantur Sacerdotes, ne facultate celebrandi bis in die abutantur, ut stipendium largius et pinguius habeant* ». Et a Benedicto XIV² appellatur *abusus intolerabilis* facultas alicui Sacerdoti facta iterandi Missam *eum in finem, ut duplici elemosyna decentius se sustentaret*. Solum ut aliquo modo consuleret pauperibus Religiosis eius Regni, qui conquesti fuerant de simili prohibitione facta a Synodo provinciali Tuamensi anno 1817, ob damnum inde proveniens, sublata ipsis elemosyna, quam Missae occasione percipere solebant ad ecclesiae ianuas, cum ipsi viverent ex fidelium oblationibus, S. Congregatio voluit, ut monerentur Episcopi, ut « *in imperpetuenda de auctoritate Apostolica Sacerdotibus licentia celebrandi diebus festis de praecepto duas Missas ob causas necessitatis ab Apostolicis Constitutionibus approbatas, rationem habeant Sacerdotum Regularium, ac*

¹ Loc. cit.

² Const. *Apostolicum ministerium*, 30 Maii 1753, § 11.

praesertim illorum, qui in pauperibus coenobiis moram trahunt». Ceterum cum declaraverit S. Congregatio Concilii, « *ex praxi generali Presbyteris non concedi elemosinam recipere pro secunda Missa, etiamsi de illis agatur, qui parochiali munere instructi ideo stipendium pro prima Missa nequeunt obtinere, quod eam pro populo applicare teneantur* », uti notificatum est per Litteras circulares S. Congregationis de Propaganda Fide die 15 Octobris 1863, Ordinariis Missionum, quilibet iam praetextus abusu iterandi Missam intuitu stipendii sublatus est. Habita tamen pecalium quarundam Missionum circumstantiarum ratione, SS^{ms} Pater dignatus est auctoritatem facere, ut constat ex dictis Litteris circularibus, earum Ordinariis permittendi, « *ut, iusta et gravi causa intercedente, Sacerdotes sibi subditi etiam pro secunda Missa in eadem die celebranda stipendium percipere possint ac valeant* ».

9. *Quinto*. Necessè tandem non est adnotare, interdicitam esse Sacerdoti Missae iterationem, quoties alius haberi possit Sacerdos, qui populi necessitati valeat satisfacere, ceu expresse docet Benedictus XIV in citata Constit. *Declarasti Nobis*. Atque hinc est, ut, priusquam admittatur Missae iteratio, videndum sit, num aliquod e remediis a iure constitutis suppetat ad prospiciendum spiritali populi necessitati; atque imprimis tenetur ipse Parochus stipendium alteri Sacerdoti suppeditare; posita autem eius impotentia, tenetur populus; et denique si neque populus ob paupertatem ad id compelli posset, Ordinarius supplere teneretur¹.

10. Hactenus de casibus, in quibus prohibita est Missae iteratio. Ad casus quod attinet, in quibus ad

¹ Ben. XIV, loc. cit. *Votum Card. Zelada Thesaur. resolutionum*, Tom. 37, in causa Derthusen. 26 Augusti 1768.

hoc requisita necessitas concurrat, expositi isti in Constit. *Declarasti Nobis* inveniuntur. Hac in Constitutione consideratur in primis, iuxta unanimum Theologorum consensum permitti iterationem Missae Sacerdoti, « *qui duas parochias obtineat, vel duos populos adeo seiunctos, ut alter ipsorum Parocho celebranti per dies festos adesse nullo modo possit ob locorum maximam distantiam* ». Atque hic est primus et communior casus: alter, qui ibidem recensetur, est, « *quando una tantum sit ecclesia, in qua Missa celebratur, et ad quam insimul univ^{ersus} populus convenire non potest* ».

11. In his casibus iterari Missa potest etiam ab iis, qui facultate non sunt donati per Formulas, quae concedi solent per S. Congregationem Fidei propagandae praepositam, cum id concedat ipsum commune ius, semper tamen dependenter ab Ordinario, ad quem pertinet, tum de vera necessitate, tum de possibilitate canonica remedia applicandi, ferre sententiam (§ 9). Revera, eiusmodi mediis indicatis, Benedictus XIV subiungit: « *Quae huc usque dicta sunt, canonicis etiam generalibus sanctionibus inniuntur* ». Quin imo concors est Theologorum opinio, quemadmodum et ipse Benedictus XIV animadvertit, in casu unius Parochi cum duabus paroeciis, « *Parochiam nedum posse, sed plane teneri his eodem die Missam celebrare* »¹. Ex quibus facile consequitur, articulum Formularum, cum sit facultativus, protendi ad alios quoque casus necessitatis in communi iure non consideratos; secus enim inutilis ille articulus evaderet, saltem pro iis locis, in quibus paroeciae sunt canonice erectae, ipso iure communi pro his paroeciis disponente. Quod consonat cum eo quod

¹ De Syn. Dioec. L. VI, cap. VIII, n. 2.

docet Benedictus XIV in opere *De Sacros. Missae Sacrificio*¹, in quo, postquam asseruisset, « casum, qui revera contingit, eum esse, cum Parochus duas habet parochias, etc. », his verbis prosequitur: « Neque tamen quidquam praëiudicatum volumus de aliis casibus, qui accidunt in Missionibus, quibus consultum est concedendo Missionariis facultatem plures celebrandi Missas eodem die; itemque de aliis casibus, in quibus vel ob locorum distantiam, vel ob paucitatem Sacerdotum, aut haereticorum aut infidelium persecutionem, ne fideles Missa careant, opus est a Sacerdotibus duas Missas celebrari ». Et de huiusmodi quidem causis, quae locum in Missionibus habent, pro quibus Missionum Superioribus datur facultas, loquebatur anno 1832 S. Congregatio de Propaganda Fide, cum ad quemdam Missionarium Philippopolitanum, qui non iterabat Missas, quamvis variis Christianitatibus praesideret, opportunum praebuit monitum. Iniuncta scilicet illi Missae iteratione, etiam ex mandato generalis Congregationis, adiungebatur: « Si autem quaeras, cur facultati iterandi Missam in formula Indulti adiiçantur illae rigoris clausulae, invenies in ipsa formula responsum; observabis enim, Indultum non coerceri ad populi indigentias diebus festivis; sed quum generalibus terminis contineatur, comprehendere quoque alios casus, de quibus agitur, quemadmodum esset necessitas administrandi infirmis Viaticum in utraque paroecia, et in huiusmodi aliis casibus locum habere debere praescriptas cautelas ».

12. Atque in huiusmodi scilicet casibus minus frequentibus in usu eius facultatis identidem haerere visi sunt Episcopi et Missionarii, de causarum praesertim

¹ Lib. II, cap. V, n. 4.

sufficiencia dubitantes, quae requirentur iuxta clausulas facultati adiectas. At vero tot tamque varii sunt casus, qui de hac materia in Missionibus possunt contingere, ut praevideri facile haud possint, multoque minus reduci ad determinatas regulas; de iisdem enim iudicium variari potest iuxta dispares locorum, temporum personarumque concurrentes circumstantias. Haec est ratio, cur dubiorum particularium resolutio, quae hac de re sunt proposita, plerumque remissa est prudenti Superioris Missionis arbitrio.

13. Ac primo quidem saepius regula postulata est de numero fidelium, qui esset satis, ut Missa iterari posset. In Constit. *Apostolicum Ministerium*, edita pro Anglia, dicitur, eiusmodi facultatem posse adhiberi, « cum eorum numerus, qui diebus festivis tenentur Sacerdoti duas Missas eodem die celebrandi potestas concedatur, Ecclesiae mandato plures non satisfacerent ». Eiusmodi tamen generalis norma dubium omne non aufert de numero iterationi necessario. Idem dici potest de quodam negativo responso S. Inquisitionis anno 1688 dato Missionariis Capuccinis in Graecia. Hi quaesiverant: « Utrum Missionarius Sacerdos solus in loco degens duas Missas diebus dominicis et festivis pro quindecim seu viginti personis, quae legitime impeditae primae Missae adesse non valuerunt, celebrare possit »; et Suprema S. Inquisitio die 28 Ianuarii eiusdem anni decrevit: non licere. Quod si numerus viginti fidelium haud satis existimatur ut Missa iteretur, ulterius quaeri potest, quinam sit minimus numerus qui sufficiat.

14. Sed circa eiusmodi dubium, quemadmodum circa ea, quae distantiam respiciunt, S. Congregatio in more habuit, resolvenda haec esse prudenti Ordi-

nariorum Missionum arbitrio, a quibus facultas dependet; ipsi enim in locis, in quibus degunt, recte aestimare possunt circumstantias in singulis casibus concurrentes. Et sane usque ab anno 1688 Praefectus Missionis Tuneti in Mauritania generatim postulabat, ut declararetur, qualis esse numerus fidelium deberet, qui Missa privarentur, ut Missa iterari posset; et S. Congregatio Generalis Fidei Propagandae die 16 Novembris respondit: *Relinquatur charitati et conscientiae P. Praefecti*. Similiter Episcopus S. Ludovici in Statibus Americae Foederatis anno 1828, exposito suo aliorumque Episcoporum timore propriam conscientiam gravandi ob Formularum clausulas, postulavit: « *Utrum quoties triginta aut quinquaginta fideles periculo exponuntur Missam de praecepto non audire, bis celebrare valeant* ». At iussu Leonis XII Litteris datis die 13 Martii rescriptum est: « *Omnem te anxietatem animi deponere debere, et quin commovearis verborum rigore, Se (Sanctitatem Suam) conscientiae ac prudentiae tuae committere, ut iudices, quibus in casibus, ratione habita adiunctorum dioecesis tuae, graves adesse causae censendae sint, facultatem, de qua sermo est, Sacerdotibus impertiendi. Ubi vero has causas graves secundum conscientiam prudentiamque tuam arbitratus fueris, Sanctitas Sua posse te absque ulla dubitatione ea facultate uti benigne declaravit* ».

15. Similis quoque responsio data est anno 1851 Vicario Apostolico Limburgensi, qui dubium super distantia sic proposuerat: « *In hac regione ex antiqua consuetudine binandi licentia aliquando conceditur ob necessitatem moralem, licet parochia vicinior non distet ultra spatium mediae leucae; quaeritur num recte?* » S. Congregatio Litteris diei 31 Iulii respondit: « *Prae-*

misso, Episcoporum esse muneris pro viribus curare, ut hac uti facultate non sit opus ad succurrendum fidelium necessitatibus, praxis generalis servanda in singulis casibus assignari non potest. Quapropter in casibus ut supra particularibus, deficiente Presbyterorum copia, aliisque omnibus circumstantiis mature perpensis, prudenti iudicio Superioris definiendum, utrum eo in casu concurrant gravia rerum adiuncta, quae tradunt Doctores necessitatis casum efficere (uti propositus videtur), in quo dispensationi a praecepto universali de non iterando Sacrificio ab eodem Presbytero eademque die locus fiat, et binandi facultati tribuendae, qua parce omnino illam uti debere ex Apostolici ipsius Indulti verbis apprime perspicitur ». Atque haec instructio iisdem verbis missa fuit Episcopo Trevirensi anno 1853, cuius nomine varia dubia de Missae iteratione proposita fuerant; rescriptum enim ei fuit die 28 Septembris, quod, eius quaesitis consideratis, « *consuit S. Congregatio dandam esse instructionem, quam... Vicarius Apostolicus Limburgensis obtinuit sub die 31 Iulii anno 1851* ».

16. Ceterum inter varia responsa, quae dimittendum iudicio Superioris remittunt causarum gravitatem, nonnullae peculiarem mentionem merentur; eiusmodi sunt illae, quae, dum sequuntur consuetam regulam remittendi Superioris iudicio causarum aestimationem, indicant simul aliquo modo genus seu necessitatis gradum, quem iteratio Missae postulat, atque identidem aliquatenus temperant formidinem, atque leniunt nimiam animi anxietatem, quam Episcopis et Missionariis illae clausulae creaverant, quibus haec facultas in Formulis coercetur. Unum ex eiusmodi responsis datum est anno 1848, ad Episcopum in Statibus Americae Foederatis; datis enim Litteris die 9 Maii sic est re-

iunxit: « *sed, pensatis omnibus locorum et personarum circumstantiis, relinquendum arbitrio R. P. D. Vicarii Apostolici* ». Ex quibus eruitur, eas causas, quae per se atque proinde multis in locis graves non sunt, graves evadere posse in aliis locis ob circumstantias, quae casum concomitentur.

18. Haec sunt principia, quae prae oculis sunt habita quoad facultatem Missam iterandi, quaeque profecto in eiusdem facultatis exercitio Missionum Ordinarios tranquillos reddere poterunt. Quamvis autem sapienti Ordinarium Missionum arbitrio hac in re deferri soleat, attamen ex hactenus dictis apparet, quanta cautela ipsi uti debeant, quum semper eorum conscientia onerata maneat in legitimo huiusmodi extraordinariae facultatis exercitio. Nihilominus repetere heic iuvabit, quod S. Congregatio anno 1832, ad Episcopum Nicopolitanum in Bulgaria rescripsit, clausulas in Formulis adhibitas « *intelligendas haud esse in extremo rigore, habito prae oculis principio, Sedem Apostolicam dictam facultatem concedere in bonum spirituale fidelium, desiderio, ut omnes praeceptum ecclesiasticum adimplere facile possint* ».

19. Superest nunc de ritu dicere, seu de modo quo iterari Missa possit. Semper a S. Congregatione Missionariis fuit praescriptum atque ab ipso Benedicto XIV, eum, qui Missam iterat, consueta calicis ablutiones sumere non debere ob ieiunium, ita ut, « si « in prima Missa post receptionem Corporis Christi et « Sanguinis profusionem acceperit, non debeat secundam Missam in praedictis casibus celebrare »¹; id est, etiam in iis casibus, in quibus populus Sacrificio diebus

¹ Conc. Nemaus. 1284, apud Bened. XIV *De SS. Missae Sacrif.* lib. III, cap. v, n. 4.

principiorum practicis casibus, servata quoque est, quando in ipsis, prout exponebantur, non appareret ea causarum vis et gravitas (saltem si hae causae considerarentur in se et in abstracto), quam huius facultatis clausulae exigunt; quod quidem confirmat, in causis considerandis, quae usum facultatis suadeant, magnam rationem habendam esse omnium conditionum statusque fidelium. Huius rei argumento est responsio a S. C. data anno 1688 Vice-Praefecto Missionis Tripolitanae. Hic, ob clausulas incertus, quaesierat, « cui- « nam numero servorum aut liberorum posset praecise « celebrare Missam secundam, quum interdum daretur « casus, ut in balneo extra Tripolim praesentes Sacri- « ficio non adessent plures quam decem aut quindecim « servi... et an in Presbyterorum carentia pro illis so- « lis posset celebrari secunda Missa diebus festis ». Iam vero quin obstaret Resolutio eodem anno data a S. Congregatione Inquisitionis pro simili casu, ut notatum est superius § 13, S. Congregatio Fidei Propagandae praeposita die 5 Octobris respondit: « *Relinquatur charitati et conscientiae P. Vice-Praefecti* ». Neque mirum esse debet, si haec S. Congregatio benigniori interpretationi indulsit; agebatur enim de servis, qui ob ipsorum conditionem peculiarem indulgentiam merebantur, quum unicum fortasse solatium eis esset SS. Missae Sacrificium. Aliud eiusmodi benignitatis argumentum, ratione circumstantiarum habita, an. 1860, suppeditavit S. Inquisitio; namque, licet die 20 Iunii responderet Vicario Apostolico cuiusdam Regni Sinis adiacentis, « *desiderium Neophytorum bis aut ter in anno SS. Eucharistiam sumere volentium per se non esse urgentissimam causam in casu de quo agitur* », idest iterandi Missam iuxta facultatem; attamen sub-

scriptum: « Venio ad postulatam tuam circa modum interpretandi necessitatem, quae requiritur ad licitum usum facultatis bis in die Missam celebrandi.... Noverit ergo Amplitudo Tua, necessitatem huiusmodi, de qua sermo est, veram quidem, sed moralem intelligi; non autem absolutam; de qua proinde diiudicare in singulis casibus pendet a prudenti iudicio, inspectis circumstantiis. Caveas ergo oportet hac in re ab anxietate nimia in diiudicando, ne frustra concessa, aut pene in nullo casu ad actum reducenda facultas praedicta videatur ». Notatu dignior est declaratio, quae missa est anno 1828 ad quemdam Praefectum Apostolicum in Antillis Americae. Cum enim ille haud fideret, posse se tranquille uti facultate de qua agitur, ob graves conditiones, quibus constringitur, imploraverat « ampliorem facultatem a Sede Apostolica copiam faciendi Presbyteris.... ut diebus dominicis et festis de praecepto Missam bis celebrare possint, cum id postulet necessitas aut spiritualis fidelium utilitas ». Facta huius rei relatione S. Pontifici die 13 Aprilis, hoc modo responsum est: « Talis existimatio est virtutis et prudentiae tuae, ut SS^{mus} D. N. iusserit, omnem deponere te debere anxietatem animi; et si existimaveris necessarium esse, vel fidelibus vehementer utile, ut Sacerdotes bis Missam eodem festo die celebrent, verborum, quibus rescriptum contineri videtur, rigore commoveri te non debere. Prudentiae itaque et conscientiae D. T. committit de necessitate ista et causarum gravitate iudicare, atque in iis rerum adiunctis facultatem per memoratum Rescriptum copiam faciendi Sacerdotibus, ut Missam bis celebrent, te habere, Sanctitas Sua benigne declaravit ».

17. Eadem regula committendi arbitrio aut charitati Superiorum Missionum applicationem generalium

festis secus privaretur. Quamvis autem in Decreto Sacrae Congregationis SS. Rituum in Ebusitana die 16 Septembris 1815 praescriptum esset, ut unus tantum esset calix, quo uti debeat, qui duas celebret Missas; quum tamen eiusmodi Decreti executio haud levibus difficultatibus esset obnoxia, quando celebrari deberet in duabus ecclesiis ab invicem remotis, idem Sacer Ordo in generalibus comitiis habitis die 12 Septembris 1857 (*habetur in nova Coll. S. R. C. sub die 11 Martii 1858*), pro moderamine dicti Decreti rescripsit: *usum duorum calicum in casu posse permitti*. Instructio, quae heic adicitur, iussu eiusdem S. Congregationis SS. Rituum concinnata, modum respicit purificandi calicem, qui pro prima Missa inservierit. — 24 Martii 1870.

(Coll. S. C. Prop. F. n. 792).

Sequitur Instructio a S. R. Congregatione die 11 Martii 1858 (de qua in praecedenti documento), edita pro Sacerdote apostolicam facultatem habente bis Missam eadem die celebrandi.

PLURIUM DIOECESIUM.

Plures nuper diversarum Dioecesium R^mi Antistites, nimirum Compostellanus et Salamantinus in Hispania, Aleniensis in Albania, et Meldensis in Gallia, attendentes rigorosam executionem Decreti ab hac Sacra Rituum Congregatione alias lati de uno tantum Calice adhibendo a Sacerdotibus plures Missas ab necessitate populi fidelis eadem die celebraturis, gravibus admodum difficultatibus subici; quum Sacerdos alteram Missam non in ipsa Ecclesia, ubi primam celebravit,

sed in alia longe dissita cogitur offerre. Insuper vero advertentes morem duos in eiusmodi casu adhibendi Calices, non modo universalem esse in Hispania et Gallia, sed etiam adeo veterem ut omnem hominum memoriam facile excedat: ad hanc Sanctam Apostolicam Sedem pro modificatione praefati Decreti certaque impetranda regula, quam tuto sequi possint, confugerunt.

Ut oblatarum hac de re a praedictis Antistitibus precum debita ratio haberetur, duo haec concinnata sunt dubia, scilicet:

I. An retinendus sit usus, qui dicitur vigere in Dioecesisbus Compostellana et Salamantina, nec non in Dioecesi Meldensi et in aliis Gallicis Dioecesisbus, et etiam sit permittendus alibi; adhibendi scilicet ob peculiare rationes duos Calices, quum Sacerdos duas celebrat Missas eadem die in Ecclesiis longe dissitis?

II. Et quatenus ob peculiare circumstantias huiusmodi usus retinendus sit vel permittendus; quidnam servandum circa purificationem primi Calicis, ut et reverentiae Sacramento debitae consulatur, et Sacerdos ieiunus maneat pro secunda Missa: habita ratione peculiarium circumstantiarum, quae in supplicii libello exponuntur?

Iamvero quum dubia isthaec Eñus et Rñus Dominus Cardinalis Gabriel Della Genga Sermattei expendenda proposuerit in Ordinariis Sacrae Rituum Congregationis Comitibus anno superiori 1857 12 Septembris ad Vaticanum habitis; Eñi et Rñi Patres sacris tuendis Ritibus praepositi, omnibus mature perpensis, habitaque prae oculis docta et laboriosa elucubratione, quam R. D. Ioannes Corazza, alter ex Apostolicarum Caeremoniarum Magistris, de suo voto antea requisitus desuper confecerat, respondendum censuerunt:

Ad I. « Usum duorum Calicum in casu posse permitti ».

Ad II. « Ad Mentem: Mens est ut conficiatur Instructio ».

Eiusmodi autem instructio, quam ad mentem et ex mandato Sacrae Congregationis idem Eñus et Rñus Cardinalis Della Genga Sermattei una cum R. P. D. Andrea Maria Frattini Sanctae Fidei Promotore digessit, est prout sequitur:

« Quando Sacerdos eadem die duas Missas dissitis in locis celebrare debet, in prima, dum divinum Sanguinem sumit, eum diligentissime sorbeat. Exinde super corporali ponat Calicem et palla tegat, ac iunctis manibus in medio altari dicat: *Quod ore sumpsimus*, etc., et subinde, admoto aquae vasculo, digitos lavet dicens: *Corpus tuum*, et abstergat. Hisce peractis, calicem super corporali manentem adhuc, deducta palla, cooperiat, ceu moris est, scilicet primum purificatorio linteo, deinde patena ac palla, et demum velo. Post haec Missam prosequatur, et, completo ultimo Evangelio, rursus stet in medio altaris, et, detecto Calice, inspiciat, an aliquid divini Sanguinis necne ad inum se receperit, quod plerumque contingit. Quamvis enim Sacrae Species primum sedulo sorptae sint, tamen dum sumuntur, cum particulae, quae circum sunt, undequaque sursum deferantur, non nisi deposito Calice ad inum redeunt. Si itaque divini Sanguinis gutta quaedam supersit adhuc, ea rursus ac diligenter sorbeat, et quidem ex eadem Calicis parte, qua ille primum est sumptus. Quod nullimode omittendum est, quia Sacrificium moraliter durat, et superextantibus adhuc vini speciebus, ex divino praeecepto compleri debet.

« Postmodum Sacerdos in ipsum Calicem tantum sal-

tem aquae fundat, quantum prius vini posuerat, eamque circumactam ex eadem parte, qua S. Sanguinem biberat, in paratum vas demittat. Calicem subinde ipsum purificatorio linteo abstergat, ac demum cooperiat, uti alias fit, atque ab altari discedat. Depositis sacris vestibus, et gratiarum actione completa, aqua e Calice dimissa, pro rerum adiunctis, vel ad diem crastinum servetur (si nempe eo rursus Sacerdos redeat Missam habiturus), et in exequenda purificatione in calicem demittatur; vel gossipio aut stupa absorpta comburatur; vel in sacrario, si sit, exsiccanda relinquatur; vel demittatur in piscinam.

« Cum autem Calix, quo Sacerdos primum est usus, purificatus iam sit, si illo ipso pro Missa altera indigeat, eum secum deferat: secus vero, in altera Missa diverso Calice uti poterit ».

De quibus omnibus facta postmodum Sanctissimo Domino Nostro Pio Papae IX per subscriptum Secretarium fideli relatione, Sanctitas Sua resolutionem Sacrae Congregationis cum adnexa Instructione approbare dignata est. — Die 11 Martii 1858.

(Decr. authent. S. R. C. n. 3068).

Cum superior S. R. C. Instructio non nisi casum respiciat, quo Sacerdos duas Missas dissitis in locis eadem die sit celebraturus; operae pretium visum est, ex Commentariis Bartholomaei Gavanti et Caietani Mariae Merati hic ritum adiungere a Sacerdote servandum, cum utramque Missam in eadem ecclesia offerre debet.

Hoc itaque in casu Sacerdos post haustum in prima Missa diligenter Sanguinem Domini, omissa consueta purificatione, patena calicem et palla patenam tegens ac super corporale relinquens, dicit iunctis manibus: *Quod ore sumpsimus, Domine, etc.* Deinde digitos, qui-

bus SS. Sacramentum tetigit, in aliquo vase mundo ad hoc in altari praeparato abluet, interim dicens: *Corpus tuum, Domine, etc.*, abstersisque purificatorio digitis, calicem velo cooperiet, velatumque ponet super corporale extensum. Absoluta Missa, si nulla in ecclesia sit sacristia, calicem eodem modo super altare relinquet; secus vero in sacristiam deferet, ibique super corporale vel pallam in aliquo loco decenti et clauso collocabit, usque ad secundam Missam; in qua, cum eodem calice uti debeat, illum rursus secum deferet ad altare, ac super corporale extensum reponet. Cum autem in secunda Missa Sacerdos ad Offertorium devenit, ablato velo de calice, hunc parumper versus cornu Epistolae collocabit, sed non extra corporale, factaque Hostiae oblatione, cavebit ne purificatorio extergat calicem, sed eum intra corporale relinquens leviter levabit, vinumque et aquam eidem caute imponet, ne guttae aliquae ad labia ipsius calicis resiliant, quem deinde nulatenus ab intus abstersum more solito offeret.

(Collect. S. C. Prop. F. ibid.).